

Rinna har en av de finaste gustavianska kyrkorna

Men den kunde mycket väl ha hamnat vid Mossebosjön

Den foma kyrkan i Rinna var troligen uppförd i början av 1200-talet. Den ansågs för liten och vid en biskopsvisitationen år 1784 framfördes ett trängande behov av en ny kyrka.

RINNA (LT)

Enligt boken *Svenskt Ortnamnlexikon* kan namnet Rinna ha en motsvarighet i norska dialekters rind eller rinde vilket betyder jordrygg, hög bank och namnet lär i så fall syfta på nuvarande Åsbackarna som ju ligger helt nära kyrkan. Men socknens första kyrka ville man först uppföra vid Mossebosjön, men kyrkorådet saboterade det som byggdes upp. Namnet Kyrkbacken vid Mossebo lever dock kvar.

Socken är ett ålderdomligt ord på församlingar. Det var ett område med byar och tätorter som tillsammans delade på kyrka med tillhörande prästgård och kyrkogård och som i senare tider styrdes av sockenstämman.

Socknarna i Boxholms kommun - det vill säga församlingarna - har gått ihop och bildat Boxholms församling, men i kommunens västliga delar låg förr Rinna socken. Eller Egby-Rinna som den en gång i tiden kallades. Rinna var nämligen annex till Ekeby och socknen har aldrig haft en egen kyrkoherde. Socknen omtalas första gången 1382, i alla fall enligt boken *Tusenårssteg - En vandring i Boxholmsbygdens historia*, en bok varifrån mycket fakta kommer till denna artikel.

När de första kyrkorna byggdes i våra trakter kan vi ju inte säkert veta. Efter den senaste tidens utgrävningar som gjorts i Varnhem i Västergötland så har ju vår historia fått skrivas om. Där har ju kristna gravar från 900-talet hittats, alltså från en tid då man trott att kristendomen ännu inte kommit till Sverige. Stenkyrkan som grävts fram uppfördes på 1000-talet. Den har fått ett tak och blivit ett besöksmål som varmt kan rekommenderas. Kata gård är namnet.

När de första kyrkorna skulle uppföras så gällde det ju att hitta en bra plats och som man var överens om. Men överens var man sällan. Historien om väsen som rev ner det byggda

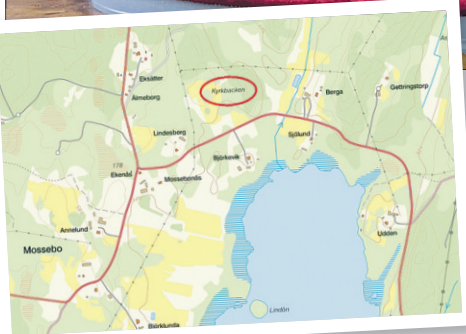
på natten förekommer från många platser. Så var det när Malexander kyrka skulle uppföras. I Ekeby rev skogsrådet ner det som byggdes upp och i Rinna var det kyrkorådet som saboterade. I alla tre socknarna förekommer historien att platsen skulle väljas genom att släpa två oxar som fick släpa en stock efter sig och där oxarna stannade skulle kyrkan byggas.

Om det verkligen var så när Rinna kyrka skulle uppföras kan vi ju inte veta, men den tänkta kyrkplatsen var en helt annan än där vi idag hittar kyrkan. På den norra sidan av Mossebosjön - en sjö som på äldre kartor kallas Isballen - finns en kulle där det var tänkt att kyrkan skulle ligga. Från kullen är det en härlig utsikt över sjön, och man kan ju tänka sig att strandlinjen vid den tiden var strax nedanför kullen. Men byggherrarna i Mossebo hade inte rådfrågat kyrkorådet om kyrkans rätta plats. Det som byggdes upp på dagarna revs ner på nätterna. Och man kunde ju inte göra något emot rådets vilja. Platsen kallas än idag för Kyrkbacken, även på nutida kartor, man någon kyrka uppfördes aldrig vid Mossbosjön.

Därefter gjordes ett försök att bygga en kyrka vid Gärdslätt. Men även detta var omöjligt. Rådet var där och förstörde det som byggdes upp. Men nu var Rinnaborna förtvivlade. Skulle de inte kunna uppföra någon kyrka i socknen? Jo, på

Altartavlan i Rinna kyrka målades av Per Hörberg 1803 och föreställer Kristi Himmelfärd. Tavlan bekostades genom en insamling i socknen.

Till vänster: Även på dagens kartor står det Kyrkbacken på den kulle där det var tänkt att socknens kyrka en gång i tiden skulle ha byggts.

den plats där kyrkan idag är placerad gick det bra att bygga. Kyrkan fick en vacker plats i socknens norra del, bara 650 meter från gränsen till Väderstad. Men hade inte kyrkorådet - eller gissningsvis Rinnabor med andra åsikter - ställt till oreda så kunde Rinna kyrka ha hamnat intill Mossebosjön. Det hade säkert blivit bra det också.

Den första stenkyrkan i Rinna var troligen från 1200-talet men de flesta träkyrkor i landet har föregåtts av en träkyrka, och det är ju troligt att det var så i Rinna också. Så kanske var det under 1100-talet som socknen försökte uppföra en kyrka vid Mossebo. Eller möjligen ännu tidigare.

Den första stenkyrkan hade ett torn i väster, långhus med vapenhus på södra sidan, samt ett längre kor. En klockstapel lär också ha funnits. Den ska ha blåst omkull 1675 men byggts upp igen 1681. Redan på 1600-talet förekom klagomål på att kyrkan var för liten. En planerad tillbyggnad hade inte blivit av och det dröjde till 1784 innan sockenstämman beslöt att bygga en ny kyrka. Men det tog många år innan bygget kom igång och det var för att ritningarna inte god-

kändes. Det skulle bli för dyrt att bygga enligt ritningarna tyckte man så ett nytt förslag önskades, ett enklare "helt enfaldigt och tarfligt" förslag. En ny ritning uppvisades och den ansågs i det stora hela lämplig men vissa ändringar behövde göras. Överintendentensämbetet översände 1799 en tredje ritning och den godkändes direkt.

Den nya kyrkan byggdes med södra väggen på den gamla kyrkans norra grund och med den norra väggen utmed kyrkogårdsmuren. Det bestämdes att varje hemman skulle leverera sten, stockar och bräder, och alla församlingsmedlemmar skulle ställa upp med dagsverken. Enligt vissa uppgifter lades grunden till Rinna nya kyrka år 1800. Själva byggnaden uppfördes 1802 och arbetet var slutfört på åtta månader.

Året efter anskaffades inventarier, och när allt var klart stannade byggnadskostnaderna på 2240:23 riksdaler. Byggmästaren hade fått 900 riksdaler, glasmästaren 101 och snickaren 102 riksdaler för predikstol, altartavlans omramning, samt nummertavlor. Det hade även gått år "319 ökedagsverken, 6887 drängedagsverken och 306 kvinnodags-

verken". Ökedagsverke lär ha varit dagsverken med häst.

När biskop Hedrén i slutet av 1830-talet visiterade Rinna kyrka så konstaterade han att det var "en av de vackraste i Göstrings prosteri".

Altartavlan målades av Per Hörberg 1803 och föreställer Kristi Himmelfärd. Tavlan bekostades genom en insamling i socknen. Triumfkrucefikset från 1300-talet hänger på södra väggen och anses mycket värdefullt. Krucefikset är gjort i en skulpturateljé vid Linköpings domkyrka och det är ett av deras bästa arbeten.

Dopfunten är av kalksten och har åttakantig skål. Den är gjord av Johan Silfverlings verkstad i Vadstena och skänktes 1691 av Måns Olofsson och hans maka i Ärmestorp.

Idag anses Rinna kyrka vara en av landets bäst bevarade gustavianska kyrkor. Interiören är bevarad i så gott som ursprungligt skick. Kyrkan har ett stort arkitektoniskt och konstnärligt värde.

Men visst är det fascinerande att tänka att kyrkan mycket väl kunde ha legat i södra delen av socknen, och att det till och med var nära att det blev så.

Text och bild:
KLAS JOHANSSON

Det händer

Evenemangstips
i Boxholms kommun

Tänk på att många evenemang kan kräva föransökan eller förköp och ha begränsat antal platser, kolla alltid innan vad som gäller för det du tänkt gå på.

Naturpasset

Tjugofem kontroller måste du besöka för att få delta i utlottning av priser. Startkortet lämnas stämplat där Naturpasset har köpts. Senast den 1 oktober ska startkortet vara inlämnat. Tid: 9/6 - 25/9. Plats: Årets kartor för Naturpasset är belägna söder och öster om tätorten.

Marianne Hedå

Skapande med mixed media för att skapa struktur, färg och form. Tid: T o m 10/6, kl 11-16. Plats: Biblioteket Boxholm.

Mässa

Kyrkkaffe. Tid: 12/6, kl 11-12. Plats: Ekeby kyrka.

Gudstjänst

Tid: 12/6, kl 17-18. Plats: Malexanders kyrka.

Mässa med enkel frukost

Tid: 15/6, kl 09-10. Plats: Timmerö kapell.

Musik i sommarkväll

Blå är min glädje, svart är min sorg. Lena Bruzaeus med musikvänner. Tid: 16/6, kl 19-20. Plats: Åsbo kyrka.

Big band Bonanza

Två scener: Ingemar Wählin Big Band, Linköping Jazz Orchestra, Söderköpings storband, Mjölby storband, Hårdes Big Band, Motala Big Band, Aircraft Big Band, Lusen Big Band. Bok biljetter: <https://www.malexander.se/Nyheter/Nyheter.aspx?id=3012> Tid: 18/6, kl 13-22. Plats: Malexander, vid Sveas och vid Föreningshuset.

Boxholmskalaset

På scen: Jompa, världens bästa barnmusik. Ponnyridning, hoppborgar, hinderbana, tipspromenad, ansiktsmålning m m. Försäljning av korv, läsk, fika och popcorn. Tid: 2/7, kl 11-14. Plats: Boxholms Folkets park.

Torgdag

På plats finns bl a möjlighet att handla charkprodukter, grönsaker, Brunnebyprodukter, Sommenfisk, hantverk med m m. Tid: 7 och 21/7, kl 14-16.30. Plats: Malexander.

Maila ditt evenemang till redaktionen@lanstidningen.se senast torsdag veckan innan införande.